

[Buchart Petersen.]

for vi har vitterlig gjort et godt stykke arbejde. Det er ubegribeligt, at denne lille sag kan blive til denne store misere.

Jeg vil gerne have lov til lige til slut at sige til hr. Fuglsang, at vi har fra socialdemokratiets side netop strakt os så langt, som vi overhovedet har kunnet i denne sag. Ved første behandling (fortrykket sp. 1796) sagde jeg — hvis ellers hr. Fuglsang hørte efter, hvad jeg sagde ved første behandling, hvor alting helst skal være færdigst, i stedet for det bliver som i dag —:

„Lovgivningen om tilskud og statslån til grundforbedring har i mange årtier været til stor gavn for landbruget og især for beskæftigelsen. Nu må det imidlertid være tiden, hvor denne opgave helt og holdent finansieres af den enkelte landmand. Hertil kommer, at forslaget i rimeligt omfang tilgodeser det hensyn og den baggrund, der ligger i fortrinspanteretten“.

Fortrinspanteretten er vi enige om. Men vi slutter fra socialdemokratiets side med en meget vigtig ting, som vi kan tage sagen op på senere igen, nemlig:

„En anden sag er, at man sikkert må have opmærksomheden henvendt på grundforbedringsspørgsmålet i forbindelse med forhandlingerne om EF's regionsstøtte og eventuelt andre former for støtte fra fællesmarkedet til almene opgaver“.

Så er det sagt, og så er det ført på plads. Så skulle den sag sådan set være færdig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 127 stemmer mod 5.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af forædlerrettigheder for planter.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 36) findes i tidenden sp. 3436).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til behandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 128 stemmer.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændring af Københavns kommunes forfatning [af Ingolf Knudsen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVIII) findes i tillæg A. sp. 1695, fremsættelsen i tidenden sp. 2028).

Forslaget sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Jeg finder, det er naturligt, at spørgsmålet om Københavns kommunes forfatning og særstilling i øvrigt rejses på nuværende tidspunkt. Kommunalreformen er afsluttet i det øvrige land, og hovedstadsreformen er gennemført. Det var vel rimeligt at afvente disse to reformer, men nu er forudsætningerne afklaret. Samtidig har befolkningstilbagegangen i København og kommunesammenlægningerne i det øvrige land væsentligt mindsket forskellen mellem Københavns og de øvrige større kommuners indbyggertal.

København er den eneste kommune, der ikke er omfattet af loven om kommunernes størrelse. I Københavns kommune er den besluttende myndighed i alle kommunale anliggender ganske vist hos borgerrepræsentationen, der svarer til kommunalbestyrelserne, men tokammersystemet fra før 1938 slår igennem i de regler, der i visse spørgsmål sikrer magistratens selvstændighed over for borgerrepræsentationen. Københavns magistrat indtager også ved valgene en særstilling. Ordningen kan således ikke sammenlignes med magistratsordningerne i f. eks. Århus, Odense og Ålborg.

Jeg redegjorde nærmere for Københavns styrelse i folketingets spørgetid den 6. februar 1974 og havde da ligeledes lejlighed til at belyse særreglernes baggrund. Systemet

[Indenrigsministeren.]

har sine fordele, men det må erkendes, at borgernes indflydelse på den umiddelbare forvaltning er svækket i forhold til tilstanden i landets øvrige kommuner.

Regeringen ser derfor gerne Københavns forfatning ændret og tilnærmet principperne i den kommunale styrelseslov. Der har jo i en årrække siddet et forfatningsudvalg på Københavns rådhus. Jeg er ikke nærmere orienteret om udvalgets arbejde, men jeg har forstået, at der snart kan forventes et udspil.

Forfatningsreglerne er imidlertid kun en del af problemet. Staden København indtager en særstilling i næsten alle love om kommunale forhold. Der findes imidlertid ikke en samlet oversigt over denne særlovgivning. Jeg vil dog pege på 3 grupper af regler.

For det første står Københavns kommune ligesom Frederiksberg kommune uden for den amtskommunale inddeling. De mange love, der opdeler opgaverne mellem amtsråd og kommunalbestyrelse, må derfor nødvendigvis få et særligt indhold for de to hovedstadskommuners virksomheds vedkommende. Denne side af problemet blev drøftet indgående i hovedstadsreformudvalget. Jeg vil nævne, at venstres repræsentant i udvalget stillede forslag om en ny særlig amtskommune for den centrale del af hovedstadsområdet. Der var imidlertid ikke tilslutning til denne tanke, og resultatet blev som bekendt en hovedstadsordning, der ikke ændrede de to kommuners dobbeltstatus.

Jeg vil advare imod, at vi nu på ny rejser debat herom. Hovedstadsrådet må have arbejdsro til at finde de rette former for sin virksomhed. Dermed må vi også acceptere, at der ikke kan ændres principielt på de særregler, der følger af de to kommuners særlige amtskommunale status.

Den anden og formentlig største gruppe særregler vedrører løsnings af de rent kommunale eller rent amtskommunale opgaver. Baggrunden har tit været, at bystyret i København tog initiativ til en lovregulering

af stadens forhold på et tidspunkt, hvor problemerne ikke krævede lovregulering i det øvrige land. Når tiden blev moden til lovregulering uden for København, blev resultatet ofte, at der blev opstillet selvstændige regler for det øvrige land.

Det store indbyggertal, den tætte bebyggelse eller simpelt hen den indarbejdede tradition var ofte gode argumenter for at bevare de københavnske regler. Disse forhold begrundes måske ikke længere særordningerne. Indbyggertallet i København udgør nu ikke meget mere end det dobbelte af tallet for Århus kommune; ligeledes er der stigende opmærksomhed over for de vanskeligheder, som særreglerne skaber. Det gælder både for de offentlige myndigheder og for borgere og erhvervsvirksomheder.

På et enkelt område har regeringen allerede taget skridt til en harmonisering. Inden for byplanlovgivningen vil regeringen således som tidligere bebudet inden sommerferien fremsætte lovforslag. Målsætningen er bl. a. at tilvejebringe principielt ensartede byplanregler for hele landet. I konsekvens heraf agter regeringen endvidere at fremsætte forslag om ensartede lovregler på en række tilgrænsende områder, bl. a. inden for byggeoglovgivningens område.

Det siges i den løbende debat somme tider, at København forsvarede særreglerne simpelt hen af tradition og konservatisme. Langt mere væsentligt er det imidlertid, at særreglerne på en række punkter stiller Københavns bystyre friere, og når sigtet er en harmonisering af reglerne for hele landet, er udgangspunktet for mig i disse tilfælde, at landets øvrige kommunalbestyrelser stilles lige så frit som Københavns kommune.

Det er for mig en betragtning, der ligger helt i naturlig forlængelse af indsatsen mod dobbeltadministration, og jeg vil tro, vi i arbejdet med afskaffelse af dobbeltadministration på en del punkter kan hente inspiration fra de regler, der gælder for Københavns kommune.

Endelig er der for det tredje de historisk begrundede særregler. Statslige forretninger

[Indenrigsministeren.]

varetages i København af magistraten. Omvendt er enkelte opgaver, som ellers er henlagt til kommunalbestyrelserne, f. eks. havnevæsenet, undraget bystyret; også på dette felt kan en gennemgang muligvis give anledning til forenkling.

Vi står således over for omfattende problemer. Jeg mener ikke, at løsningen kan være blot at fremsætte et isoleret lovforslag om ændring af styrelsesforholdene i København. Skal der tages fat på Københavns særstilling, vil det kræve en række undersøgelser, der omfatter såvel de særlige styrelsesproblemer i København som den særstilling, kommunen i øvrigt indtager. Der er på flere områder ganske nær sammenhæng mellem særreglerne og reglerne for Københavns styrelse.

Nu er forholdet som nævnt, at der kan forventes et udspil fra København om en ændret styrelsesordning. Det ville i og for sig være rimeligt at afvente dette udspil.

På den anden side ville det være nyttigt at have fyldestgørende grundlag for en politisk stillingtagen også til en forenkling af Københavns særordninger, samtidig med at hovedstadsreformen skal til revision i 1976; og et oplæg, der foreligger i god tid, vil sikre, at folketinget får et forsvarligt grundlag for at tage stilling til en moderniseret styrelsesordning inden kommunevalget i 1978.

Skal disse tidsfrister overholdes, vil det imidlertid være nødvendigt at påbegynde undersøgelserne snarest. Det er derfor regeringens hensigt nu at udarbejde et materiale om de områder, hvor der gælder særregler for Københavns kommune. På grundlag af dette materiale vil regeringen tage stilling til tilrettelæggelsen af det videre arbejde med harmoniseringen af særordningerne for København med reglerne for det øvrige land.

Jeg kan derfor i princippet tilslutte mig forslaget til folketingsbeslutning, men jeg gør opmærksom på, hvad jeg sagde før, at en nærmere undersøgelse først skal gennemføres. Jeg er enig med forslagstillerne om, at det er af stor betydning, at København både i henseende til styrelse, og for så vidt også hvad angår særreglerne i øvrigt, stilles lige med det øvrige land. Regeringen har som nævnt allerede taget skridt til at løse en del af problemerne.

Egon Jensen (S):

Jeg skal ikke gentage det, som indenrigsministeren har sagt, for dér er jeg i det store og hele enig, og situationen er jo, som indenrigsministeren var inde på, at København både er primær- og amtskommune.

Jeg skal også afstå fra at gå ind i en diskussion om hovedstadsordningen. Ministeren sagde, at nu skulle den have lov at have ro, og det er jeg enig i. Ministeren kender vores stilling: at det skulle være storamt, men vi var også indstillet på, at nu skal det i hvert fald køre. En af forudsætningerne for at ændre Københavns forfatning var jo netop, at hovedstadsordningen blev bragt i hus.

Til de mange ting, som indenrigsministeren har nævnt, kommer jo den situation, at Københavns borgmester vælges for 8 år; efter de oplysninger, jeg har, kan en overborgmester i København principielt vælges; selv om han bor i Århus og har fast bopæl i Århus, og det er ikke lige netop det, der rimer med almindeligt kommunestyre.

Jeg er også enig med indenrigsministeren i, at borgernes indflydelse ikke er, som den burde være, men at vi på den måde, som indenrigsministeren siger, må have en undersøgelse, og vi for vort vedkommende ønsker i hvert fald ikke at trække en ordning ned over hovedet på København, men venter et forslag fra København, således at indenrigsministeren dér har basis for at komme med et forslag her om ændring af Københavns forfatning.

Jeg er helt enig i, at der må være tale om en ligestilling, og hvis der er tale om en ligestilling, kan det være, det er forbedringer for landets øvrige kommuner, vi får, og det synes jeg ville være en god ting.

Jeg takker indenrigsministeren, fordi man ikke bare vil fremsætte et isoleret forslag, men er klar over, at der ligger en række problemer; jeg har også forstået, som jeg sagde før, på indenrigsministeren, at man afventer udspil fra København. Det har man til gengæld ventet på i mange, mange år, så indenrigsministeren skal nok hviske i øret til Københavns borgerrepræsentation, at nu haster det, og nu ser vi gerne hos indenrigsministeren og i folketinget, at der virkelig er gang i sagerne, at der kommer et forslag, der stiller København lige, med de

[Egon Jensen.]

modifikationer, der i givet fald må være, men i øvrigt lige med de øvrige kommuner.

Bodart (FP):

Vedrørende det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, som er fremsat af hr. Ingolf Knudsen m. fl., skal jeg korte mine bemærkninger ned; der er sådan set kun enighed at give til de to foregående talere. Fremskridtspartiet har nemlig egentlig den samme opfattelse af den her omtalte forfatning som forslagsstillerne. Vi mener ikke, København i denne såvel som i mange andre sager skal have særlige regler, som af den danske befolkning kan udlægges til gunst eller ugunst for enkeltpersoner eller -grupper. Vi mener, at man generelt må forsøge at stille samtlige borgere i Danmark, uanset den geografiske beliggenhed, så lig hinanden, som der er mulighed for, og da selvfølgelig også på dette område.

Vedrørende skolevæsen og sundhedsvæsen kan der vist ikke være nogen fornuftig forklaring på, at disse skal stilles anderledes i København end i resten af landet.

Vedrørende det, at Københavns borgmester og magistratsmedlemmer vælges for en 8-årig periode, må vi sige, at det giver vist ikke betryggende forhold for vælgerne. Vi må give forslagsstillerne ret: det må være således, at disse mennesker må ud og stå ansigt til ansigt med borgerne hvert fjerde år på lige fod med andre kommunalvalgte personer her i landet.

Ud fra disse synspunkter kan forslagsstillerne påregne fremskridtspartiets velvillige udvalgsbehandling.

Brøndsted (V):

Ja, vi har allerede hørt, at der er mange grunde til at behandle det spørgsmål, som forslagsstillerne her er kommet med. Der er også nogle absolut aktuelle grunde til, at det er en opgave, der er bestemt af en vis tidsbegrænsning, og tiden udløber inden 1978, idet der i aftalen omkring hovedstadsrådet, om samarbejdet dér, står, at København kun kan medvirke de første 4 år, indtil man på lige fod med andre, der indtræder i dette hovedstadsråd, kan betragtes som egentlig folkevalgte. Det vil altså sige, at opgaven ville komme for, uanset om den var blevet

lagt på bordet her nu, fordi der altså skal være noget færdigt til 1978.

Men foruden dette er der jo også erkendelsen af, som vi hørte det både fra indenrigsministerens side og fra ordførerside, at det er en forældet ordning. Det er en ordning, der er bestemt af traditioner, den er i høj grad utidssvarende, og den er også præget af, at der ikke er store muligheder for borgerindflydelse, hverken direkte, i det, der er de øverste styrende organer, eller i det, der er mange andre funktioner, for går man mere i dybden af det, der er Københavns styrelsesform, er det jo ikke selve det, der er borgerrepræsentationen, og selve det, der er magistratsordningens specielle udformning, der gør den anderledes. Der er så mange, mange andre ting, og her vil jeg bl. a. henvise til det, der er styrelsesformen omkring skolekommissionen eller skolestyrelsen, og det, der er styrelsen af sundhedsvæsenet. Det falder ind under de såkaldte § 10-institutioner, hvoraf der har været flere, nogle er borte, men disse er der, og det er jo i høj grad sådan, at man kan påstå, det er små, absolut selvstændige enheder, der helt selv afgør, hvordan de vil have deres udformning.

Altså, der skal ændringer til, men det er også meget vigtigt, som indenrigsministeren i sit oplæg understregede det, at det skal være på baggrund af både vurderinger og undersøgelser, og det skal også være sådan, at når vi tager fat på det stykke lovgivningsarbejde, som er baggrunden for Københavns styrelsesform og dens hele opbygning, må det være virkelig grundigt og som en helhed.

Dér må man da som udgangspunkt stille det spørgsmål, hvorfor København skal være anderledes, hvorfor den skal falde uden for loven om kommunalt styre i al almindelighed. For nok er København en storby, men storbyproblemerne er jo ikke så forfærdelig forskellige, om det er en by som Århus, eller det er en by som København, og det er altså med til at understrege, at det er på grund af specielle historiske og traditionelle holdninger, man har fastholdt en hel masse; derfor er det en virkelig gennemgribende reform, der skal til.

Der er også virkelig grund til at se på spørgsmålet om de lange valgperioder, som borgmestre og magistratsmedlemmer har. Tager vi de 11, der udgør magistraten i dag,

[Brøndsted.]

vil vi se, at i virkeligheden har de to af dem siddet i magistraten, godt nok ikke som borgmestre hele perioden, henholdsvis fra 1946 og fra 1956, de tre har siddet fra 1962 og de seks fra 1970. Det ligner altså langt mere en form for ansættelsesforhold, end det ligner en form for valg, og derfor er det i sig selv måske en af årsagerne til, at interessen omkring styret i København er så ringe; selv om vi ved kommunevalget havde så ringe tilslutning alle vegne, var den dog måske alligevel ringest i København.

Jeg mener, der er noget at tage fat på. Der skal en helhedsundersøgelse til, der skal en ny lov til, og vi vil fra venstres side meget stærkt anbefale, at man ikke bare venter på, at det udvalg, der har siddet vist siden 1936, pludselig skulle vågne op — vi ved jo ikke engang, om der er flere i det udvalg. Venstre anbefaler derfor, at vi nedsætter et udvalg, måske i relation til det, der har været, og absolut i samarbejde med repræsentanter fra København, og så må vi tage fat og få en løsning, og den skulle helst være færdig i god tid inden 1978.

Edele Kruchow (RV):

I det radikale venstre er vi også blandt de utålmodige, når det gælder fornyelse af Københavns forfatning, men vi erkender selvfølgelig, at de seneste års forhandling omkring en ændret ordning for hovedstadsområdet har sinket København i arbejdet, således at man måske ikke omgående kan komme med et afpudset udspil. Imidlertid må man i Københavns kommune have haft rigelig og god tid gennem mange år til at gennemarbejde en række enkeltheder i noget, der ville kunne indgå i en hvilken som helst hovedstadsordning.

Jeg vil derfor fra det radikale venstre sige, at vi holder på, at storbyer i det øvrige land — og vi vil altså i denne sammenhæng pege f. eks. på Århus og Odense — ikke bør have et bystyre, der hviler på andre principper end Københavns. Dermed mener vi altså, at den måde, man bliver borgmester på i disse byer, må være en måde, der svarer til den måde, man bliver valgt på i København. Vi håber også, at den meget store enhed, som Københavns kommune er, og som har medført en vis træghed i administrationen i København, selv om den bliver

opretholdt som en kommunal enhed, alligevel vil kunne undergå visse forandringer, der bedrer på dette forhold.

Vi forstår også, at der er en række begrundelser, som f. eks. også indenrigsministeren her tydeliggjorde i dag. Jeg skal derfor ikke gå i enkeltheder, men jeg vil gerne nævne ét forhold, som man jævnlig møder; det må høre ind under det, indenrigsministeren nævnte som historiske begrundelser, der hviler på traditioner. Jeg tænker her på dette, at den enevældige Frederik den Tredje gav København nogle særrettigheder, og selv om de privilegier, København fik dengang, ikke udmøntes i dag på samme måde som på Frederik den Tredjes tid, så har man på fornemmelsen, at der af og til bliver slået på det. Og dér vil jeg altså sige, at hvad en enevældig konge lavede i det syttende århundrede, det bør en by som København være klar til at give fuldstændig afkald på, efter at vi i 1849 fik en grundlov, der på alle andre områder sagde farvel til enevælden. Derfor må man selvfølgelig også sige farvel til enevælden, hvis der er noget tilbage af den inden for København.

H. C. Toft (KF):

I adskillige årtier har mange givet udtryk for ønsket om og fundet det rimeligt, at man skulle ændre Københavns forfatning, men årsagen til, at man ikke er kommet nogen vegne, er vel den, at der i samme tidsinterval har været arbejdet på at få lavet en hovedstadsreform, og når arbejdet med at lave en hovedstadsreform skulle fortsætte, har man ikke fundet det rimeligt at lave en ny styrelsesordning for København.

Da hovedstadsreformen nu er gennemført, er baggrunden til stede for, at vi nu må se på styrelsesforholdene i København.

Jeg er enig med indenrigsministeren og hr. Elgon Jensen i, at det selvfølgelig kræver et stort undersøgelsesarbejde, for det er jo ikke blot dette forslag, det drejer sig om, det drejer sig også om en lang række andre ting.

Men når indenrigsministeren giver udtryk for, hvad der jo er rigtigt, at hovedstadsreformen nu skal tages op til revision i 1976, må det være et rimeligt krav, at der på samme tidspunkt fremsættes forslag her i folketinget om, hvordan styrelsesforholdene skal være i København efter den 1. april 1978, således at folketinget i god tid kom-

[H. C. Toft.]

mer til at arbejde med spørgsmålet, og således at loven er vedtaget i god tid, inden den skal træde i kraft.

I det konservative folkeparti er vi altså positivt indstillet over for, at der skal ske ændringer, for så vidt positive også over for forslaget her, men jeg har også med min tale tilkendegivet, at det er ikke noget, man løber til fra den ene dag til den anden.

Nu bemærkede jeg, at hr. Egon Jensen sagde, at man må afvente Københavns forfatningsudvalg, og jeg kan godt erkende, at man må have et udspil også derfra, men det kan jo ikke vente til evig tid, for det kan ikke være sådan, at det er Københavns bystyre, der bestemmer, hvornår der skal ske en forfatningsændring. Derfor mener jeg, det må være indenrigsministerens opgave at drage omsorg for, at dette udvalg, forfatningsudvalget, afslutter sit arbejde og kommer med en indstilling til indenrigsministeren, og at indenrigsministeren fremsætter forslag i folketinget, samtidig med at vi skal have forslaget om revision af hovedstadsreformen forelagt, således at det kan komme til at virke fra den 1. april 1978.

Det var de bemærkninger, jeg havde at gøre. Men med hensyn til selve styrelsen af København fik jeg det indtryk af fru Edele Kruchows tale, at fru Edele Kruchow mente, man i de tre byer Århus, Ålborg og Odense skulle gå over til at have en styrelsesform som den, man har i København. Jeg vil gerne sige her: jeg har den modsatte opfattelse, nemlig at det, man bør tilstræbe, må være at få en styrelsesordning i København, der er på linje med den, der er i Århus, Odense og Ålborg.

Henning Philipsen (SF):

Jeg skal gøre det relativt kort ved at sige, at vi ser med megen sympati på dette forslag. Jeg synes i særdeleshed, at det, netop som teksten siger, drejer sig om at få Københavns kommunes forfatning i det væsentlige bragt på linje med landets øvrige kommuners.

Vi vil meget gerne medvirke til, at det sker hurtigst muligt, ikke mindst under hensyn til det, der, som det fremgår af bemærkningerne til forslaget, er hensigten med forslaget, nemlig at folkeforsamlingen i København må have den samme vælger-

mæssige basis bag sig, uanset hvilket hverv man her måtte udføre.

Vi synes, det er rigtigt, at det bliver sat i værk nu; ikke mindst med baggrund i hr. H. C. Tofts bemærkninger om lovrevisionen i 1976 vil jeg sige, at det er ikke for tidligt at komme i gang, og vi vil meget gerne medvirke hertil.

Bracher (KrF):

Det er jo rigtigt, at Københavns forfatning er af meget gammel dato, den stammer fra 1857 og har i øvrigt historiske traditioner helt tilbage til 1660. Den sidste revision er fra 1938, og det er naturligt, at der nu kræves en tilpasning af det københavnske styre til det øvrige kommunale styre i landet.

Men når ministeren nu nævner, at der sidder et forfatningsudvalg i København, som arbejder, og samtidig tilkendegiver, at regeringen er villig til at udarbejde materiale til en ændring, så er vi villige til at afvente dette. Måske trænger forfatningsudvalget til at få et lille spark, så det kommer bedre i gang, men resultatet af disse to ting skulle vel tilsammen kunne give et grundlag at udarbejde en ny forfatning på, så den kan være i orden til 1976. Man må også vente og se, hvordan hovedstadsordningen kommer til at fungere, sådan at den kan komme med ind i billedet.

Vi mener altså ikke, at der ligefrem er grund til nu at opfordre regeringen til at udarbejde et forslag om ændringer, men at man bør afvente det, der er i gang, og på grundlag af det fremsatte lovforslag på et senere tidspunkt.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg kan sige, vi er positivt indstillet over for en revision af Københavns kommunes forfatning. Den nuværende forfatning er jo på en række områder forældet, og en demokratiseringsproces er derfor ønskelig.

Ved udarbejdelsen af en ny forfatning må målet vel være at skabe de forfatningsmæssige rammer for en videreudvikling af demokratiet i kommunen, som giver borgerne den størst mulige indflydelse på de kommunale forhold. Vi mener selvfølgelig, at Københavns kommunes forfatning skal på linje med styrelsesloven i de øvrige kommuner, men vi har da ikke noget imod, at man fak-

[Kaj Hansen.]

tisk går et skridt videre i demokratiseringsprocessen. Jeg vil derfor gerne nævne nogle væsentlige ting, som må tages med ved en revision af forfatningen.

Forslaget om at udvide kommunalbestyrelsesmedlemmernes antal, som kommunistisk parti har fremsat, var for nylig til første behandling her i tinget. Ifølge dette forslag skal Københavns borgerrepræsentation udvides til 101 medlemmer. Vi anser en sådan udvidelse af medlemstallet for meget betydningsfuld. Det vil betyde en styrkelse af det folkevalgte element i borgerrepræsentationen, og det vil betyde betydelig bedre arbejdsforhold og muligheder for de enkelte borgerrepræsentationsmedlemmer. De kan få bedre tid til at sætte sig grundigt ind i sagerne, tage ud i marken, se på forholdene og tale med borgerne, og afstanden mellem borgerrepræsentationen og borgerne kan dermed mindskes, og en bedre kontakt kan skabes.

Gennemførelsen af vort forslag vil være et stort skridt fremad, men der er selvfølgelig også andre områder, hvor forfatningen trænger til at blive ændret. For det første må borgmestre og magistratsmedlemmer, som også andre har nævnt det, vælges som andre medlemmer, og det bør ske hvert fjerde år som for alle øvrige borgmestre i dette land. Den privilegerede stilling, Københavns borgmestre har haft, må bringes til afslutning.

Så er der udvalgsarbejdet; det tror jeg også kan demokratiseres. Hidtil er debatterne jo foregået for lukkede døre uden adgang for offentligheden. Tiden er nok inde til at ændre dette forhold. Selvfølgelig er der sager og forhold, som helt indlysende må foregå for lukkede døre, men ved behandling af en lang række sager kan man uden skade lukke op for pressen og offentligheden. Det vil tværtimod styrke interessen for kommunale anliggender og give borgerne en bedre baggrund for at forstå kommunens dispositioner. Det kan samtidig give borgerne mulighed for at gøre indsigelse mod planer og projekter på et så tidligt tidspunkt, at fejludstillinger bedre kan undgås. Der bør derfor i en ny forfatning gives retningslinjer for åbne udvalgs møder.

For 7-8 år siden blev det første lokalråd dannet i København. Der er i dag 12 lokal-

råd, der udfører et virkelig godt nærdemokratisk arbejde. Det har knebet lidt med anerkendelsen i de højere kommunale cirkler, men jeg tror, at lokalrådene er kommet for at blive. De er levedygtige og skabende i det lokalpolitiske arbejde, og de aktiviserer borgerne til at være med i et sådant arbejde. Nu er tiden også inde til at give lokalrådene en særlig status, der bør nedfældes i en ny forfatning. Lokalrådene skal ikke være minikommunalbestyrelser, hvor repræsentanterne vælges efter forholdstalsvalg som et andet byråd. Det er vigtigt at fastholde, at lokalrådene skal komme fra neden, udsprunget af interesse for den lokale bydels problemer, og sammensætningen bør være, som den er nu i de eksisterende lokalråd.

Lokalrådene bør nu gives en rådgivende status og støttes økonomisk, og lokalrådene bør have høringsret, således at sager, der angår det lokale område, kommer til behandling og udtalelse i lokalrådet. Det bør endvidere overvejes, om der ikke på begrænsede områder kan gives lokalrådene særlige administrative beføjelser. Endelig vil jeg om lokalrådene sige, at borgerrepræsentationen efter nærmere udarbejdede regler bør give repræsentanter for lokalrådene lejlighed til at forelægge og motivere forslag på møder i borgerrepræsentationen.

Der er selvfølgelig også mange andre områder, der kan tages op. Jeg er enig med indenrigsministeren i, at der må et undersøgelsesarbejde i gang. Jeg er også enig med hr. Egon Jensen i, at der må komme et udspil fra Københavns kommune, men jeg tror, at det første udspil bør komme her fra folketinget eller folketingsudvalget, som anmoder Københavns borgerrepræsentation om inden for en vis frist selv at komme med et forslag.

Flygaard (DR):

Fra retsforbundets side kan jeg sige, at vi gerne vil støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Også vi føler, at der er et stort behov for at få taget hul på løsningen af de problemer, som vi her bliver præsenteret for. Vi mener, at denne forfatning bør ændres, så den kommer til at svare til den stilling, andre kommuner har, men selvfølgelig nok med skyldig hensyntagen til Københavns kommunes særlige forhold.

Vi ønsker at pege på, at der også på andre

[Flygaard.]

områder kan findes forhold, der skal rettes, således at vi også på disse andre områder opnår en ligestilling imellem København på den ene side og landets øvrige kommuner på den anden side.

Vi vil også gerne bemærke i den forbindelse, at når der har været så mange vanskeligheder og problemer omkring København, skyldes det jo nok, at det er så stor en kommune, at det i sig selv har givet en række problemer; det er vel også et eksempel på, at det at blive en stor kommune ikke i sig selv altid løser nogen problemer, men måske endda tværtimod skaber en række sociale og økonomiske problemer.

Vi vil se positivt på spørgsmålet om lokalrådene og deres placering; vi tror i høj grad, at der er behov for noget sådant inden for et så stort område, som København nu er. Vi tror i mange tilfælde, at de, der bor i Sundby, måske ikke føler så forfærdelig meget for dem, der bor i Brønshøj, og det understreger måske netop behovet for lokalrådene.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige velvillig behandling.

Poul Boeg (CD):

Denne sag har jo både juridiske og politiske aspekter, og jeg skal for mit vedkommende helt afholde mig fra at gå ind på de politiske vurderinger af, hvad der er rimeligt, og hvad der bør gøres, og holde mig til det mere juridiske. Thi selv om flere talere har været inde på det, tror jeg, det kan være nyttigt — og jeg ved, der er nogle i salen, der synes, det kunne være nyttigt — at ofre et par minutter også med henblik på det kommende udvalgsarbejde på at få en systematisk opstilling over de vigtigste af de forskelle, der er mellem Københavns kommunestyre og andet kommunestyre.

En af de vigtigste forskelle er den, som også indenrigsministeren nævnte, at kommunalbestyrelsen er delt i en magistrat og en borgerrepræsentation, et levn fra et gammelt tokammerssystem, men her er der nok grund til at supplere noget, fordi der er visse særlige regler om kompetencefordelingen; det vil jeg gerne illustrere ved at citere fra Kaj Knudstrup og Poul Kryger: „Københavns kommunes virksomhedsområde og administrative opbygning“; der står side 11: „Den nærmere afgrænsning mellem de to

organers myndighedsområde kan ikke udledes af forfatningsbestemmelserne. Der foreligger ikke en klar grænse. Opfattelsen af, hvilke sager magistraten kan afgøre på egen hånd, og hvilke sager der skal forelægges borgerrepræsentationen, har været skiftende.“

Og fra samme værks side 12:

„Undertiden vil kompetencen til at træffe beslutninger, der egentlig henhører under borgerrepræsentationens område, blive overført til vedkommende magistratsafdeling for en kortere periode, f. eks. sommertiden, eller for et ubestemt tidsrum.“

Dernæst er der det forhold, som mange talere har været inde på, at der ikke er tale om folkevalg af magistratens medlemmer; jeg forstår, at overborgmester Urban Hansen ikke har været på valg siden 1956. Man må her navnlig supplere med at lægge mærke til, at magistratens medlemmer ikke behøver at være medlemmer af borgerrepræsentationen; hvis der bliver valgt medlemmer af borgerrepræsentationen, skal de oven i købet udtræde af denne. Her er altså en helt afgørende forskel fra det almindelige kommunalsystem. Tager vi det valg, vi lige havde, og tager et eksempel fra min egen kommune, Fredensborg-Humlebæk, så gik det sådan, at den socialdemokratiske borgmester, hr. Ole Retoft, i personlige stemmer fik ca. 1/8 af alle de stemmer, der blev afgivet. Det vil med andre ord sige, at hvis han, som det utvivlsomt sker, bliver genvalgt, så har kommunalbestyrelsen et helt sikkert grundlag for en vurdering af, hvad der er vælgernes opfattelse, så vælger de som borgmester en mand af kommunalbestyrelsens midte; det er altså ikke systemet i København.

Hertil kommer, som den socialdemokratiske ordfører nævnte, den særordning, at man ikke engang behøver at bo i Københavns kommune; der blev nævnt dette pudsig eksempel med, at man kan være borgmester i København og bo i Århus. Men jeg vil gerne supplere og uddybe det ved at sige, at denne ordning gælder jo ikke kun borgmestrene. Denne særlige ordning i København gælder alle magistratsmedlemmerne, altså også de 5 rådmænd.

Så er der fra flere sider blevet påpeget dette med den 8 års valgperiode. Der er også dér en ting, som jeg mener man bør have

[Poul Boeg.]

med ind i billedet, nemlig dette, at vi jo ikke har noget parlamentarisk system inden for kommunalretten. Det er ganske vist fælles for alle kommuner, det er det generelle system, men når dette kombineres med den 8 års periode, fører det til noget helt specielt. Der har sidst været magistratsvalg i 1970, og det vil altså sige, at hvis man tænkte sig, at man ved det sidste kommunevalg overvejende f. eks. havde fået nye eller andre partier ind i borgerrepræsentationen, så ville denne nye borgerrepræsentation intet kunne gøre ved de siddende 11 magistratsmedlemmer; om de så fik et mistillidsvotum fra borgerrepræsentationens side, er magistratsmedlemmerne urørlige. Også dette er et ret specielt fænomen.

Derudover er der endelig lidt at sige om overborgmesterstillingen. Den københavnske overborgmester er i alt fald i forfatningsmæssig forstand et enestående fænomen. Overborgmesteren har en vidtgående selvstændig kompetence, han kan f. eks. suspendere en af en borgmester truffen beslutning, og da han som bekendt er formand for magistraten, har han en række særlige forfatningsmæssige beføjelser. Dem vil jeg gerne illustrere med et citat fra Axel Holm „Københavns kommunes forfatning“, 3. udgave, side 172, hvor forfatteren på basis af 1938-lovens § 4 skriver følgende:

„Overborgmesteren kan overdrage den midlertidige bestridelse af en borgmesters eller rådmands forretninger til et andet af magistratens medlemmer. Om denne bestemmelse udtales det i fællesudvalgets betænkning til lovforslaget, at der herved også er tænkt på andre tilfælde, end at f. eks. en borgmester på grund af sygdom eller fraværelse er forhindret i at varetage sin afdelings sager.“

Altså også et eksempel på en meget speciell ordning.

Herudover er der andre forskelle. Jeg skal ikke gøre meget ved dem; andre har været inde på dem, og tiden er ved at løbe ud, men jeg vil godt lige for sammenhængens og overblikkets skyld specielt pege på dette med, at Københavns kommune ikke er underlagt noget amt, samt de mange særordninger, der findes, for så vidt angår skole- og sundhedsvæsen, alt dette med § 10-institutionerne.

Sammenfattende kan man altså som noget rent faktisk . . . Jeg forstår på den højtærede formand, at taletiden er ved at løbe ud. Det gør i den forstand ikke noget, at jeg jo netop var ved at sammenfatte, så hvis jeg må sige én sætning, vil jeg blot afrunde det med sammenfattende at påpege, at der rent faktisk, uanset hvordan man så politisk ønsker at vurdere det, er meget betydelige forskelle mellem forfatningssystemet i Københavns kommune og i landets øvrige 276 kommuner.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ingolf Knudsen) (CD):

Jeg er helt overvældet over den tilslutning, som mit forslag har fået i dag; det viser måske, at det er det rigtige tidspunkt, det er blevet fremsat på.

Jeg må måske henvise til, at grunden til, at vi har fremsat det, bl. a. var den, at vi i 1970 havde en lignende diskussion i dagspressen, hvor man prøvede at påpege de særrettigheder, som Københavns kommune havde og har, og at det af den offentlige debat dengang fremgik, at man havde dette udvalg — altså udvalget fra 1936, som har arbejdet meget hurtigt — og at man ville have en løsning ved kommunevalget i 1974. Dette blev jo ikke tilfældet, og derfor fremsatte vi da også fra vores side forslaget her i folketinget for ligesom at hjælpe lidt på situationen, så vi kan få det afklaret før kommunevalget i 1978.

Jeg forstår nu, at samtlige partier har givet deres tilsagn om en hurtig og velvillig behandling, og at man stiler efter i hvert fald i 1976 at kunne have en afklaring på problemerne.

Med det in mente takker jeg for tilsagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. [af Morten Lange m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 83) findes i tillæg A. sp. 1351, fremsættelsen i tidenden sp. 1851).

Anden næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den under punkt 8 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om afgift af benzin [af Morten Lange m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1349, fremsættelsen i tidenden sp. 1851).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Finansministeren (Anders Andersen):

De to lovforslag, som her skal behandles, er jo fremsat af socialistisk folkeparti i februar måned, altså på et tidspunkt, hvor virkningerne af den arabiske olieboykot på benzin- og olieforsyningerne her til landet måtte vurderes meget alvorligt. Hensigten med de to forslag er da også som nævnt i bemærkningerne at afbøde oliekrisens virkninger på transportpriserne, som på dette tidspunkt lå hen i det uvisse.

Det ene forslag går ud på at nedsætte benzinafgiften med ca. 10 øre pr. l til 77 øre eller netop den sats, der var gældende for nogle år tilbage inden de to sidste forhøjelser på hver 5 øre, hvoraf den sidste forhøjelse kom den 15. oktober 1973.

Det andet forslag vedrører vægtafgiften på motorkøretøjer, og her foreslås en nedsættelse for busser og hyrevogne samt vare- og lastvogne til de pr. 10. maj 1969 gældende satser, mens der ikke foreslås nogen nedsættelse, for så vidt angår personvogne. Nedsættelsen for de pågældende erhvervskøretøjer er størst for busser, hyrevogne samt varevogne og mindst for egentlige lastbiler, idet afgiften for de nævnte køretøjer siden

maj 1969 kun er forhøjet med 10 pct., mens forhøjelsen for de andre køretøjer ligger på 20 pct.

Tillige har forslagsstillerne ønsket en lempe for rutebiler, som er fritaget for vægtafgift; det har derfor været nødvendigt for forslagsstillerne at foreslå en tilskudsordning inden for rammerne af vægtafgiftssystemet, sådan at disse køretøjer skulle have en kvartalsvis godtgørelse eller et tilskud, om man vil, på 5 kr. pr. 100 kg af køretøjets egenvægt, uanset om det drejede sig om bybus eller rutebil i tyndt befolkede landdistrikter.

De foreslåede afgiftsnedsættelser vil til sammen betyde et indtægtstab på årsbasis på 200 mill. kr. for benzinafgiftens vedkommende og på 50 mill. kr. for vægtafgiften, og hertil kommer en udgift på ca. 7½ mill. kr. i tilskud til rutebilerne.

Jeg vil gerne fremhæve, at begge disse afgifter er fastsat i kroner og øre og ikke i procent af priserne. Jeg kunne naturligvis nævne, at hvis det var procentandele, ville den stærke stigning i benzinpriserne have påvirket afgiftsniveauet i opadgående retning betydelig stærkt, men det er altså en fast afgift. Det har jo tidligere været drøftet her i folketinget, om man skulle gå over til en procentafgift, men det har man ikke gjort.

Der er vel også grund til at nævne, at det må forekomme i hvert fald mig urimeligt, at man i den givne situation skulle nedsætte benzinafgiften. Vi ved, at der stadig væk ikke er for megen benzin til rådighed, det er et af de områder, hvor forsyningen stadig væk lader noget tilbage at ønske, og hvis man nedsatte afgiften, kunne det jo animere til større forbrug og skabe øgede forsyningsvanskeligheder. Også ud fra den betragtning ville jeg finde det uhensigtsmæssigt i det hele taget at røre ved benzinafgiften.

Men det gælder begge forslagene, at jeg må afvise dem. De afgifter, vi har på benzin og på vægt, har selv med de justeringer, der har fundet sted igennem de senere år, været moderate i forhold til den almindelige pris-